

LUX

3 FILMAI
24 KALBOS
28 ŠALYS

FILM

DAYS

**À PEINE J'OUVRE LES YEUX
(„KAI ATMERKIU AKIS“)**

Leyla Bouzid
Prancūzija, Tunisas, Belgija,
Jungtiniai Arabų Emyratai

LUX
FILM PRIZE
EUROPOS PARLAMENTAS
REMIA KULTURĄ

ye10
ars

Europos Parlamentas

À PEINE J'OUVRE LES YEUX „Kai atmerkiu akis“

REŽISIERĖ: LEYLA BOUZID

Tunisas, 2010 m. vasara, keli mėnesiai prieš revoliuciją. Aštuoniolikmetė Fara ką tik gavo brandos atestatą ir jos šeima jau įsivaizduoja ją gydytoja. Tačiau Farai atrodo kitaip.

Ji – roko grupės dainininkė. Jos gyvenimas kupinas emocijų, ji svaiginasi alkoholiu ir atranda meilę bei naktinį miesto gyvenimą, nepaisydama savo motinos Hajetės, kuri gerai pažįsta Tunisą ir jo draudimus, norų.

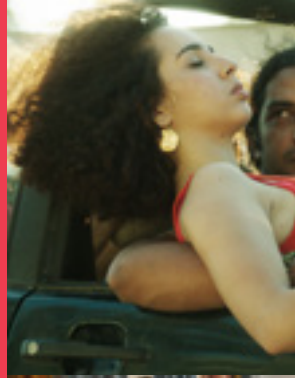
Debesys pradeda kauptis tuomet, kai grupė nusprendžia koncertuoti sostinės kavinėse – šiame mieste Fara visiškai pasiduoda laisvės troškimui ir gyvenimo svaiguliui. Hajetė gana greitai sužino apie laisvą savo dukters elgesį vietoje, kuriose daugiausia lankosi vyrai, ir bando atvesti ją į protą. Tačiau veltui. Iš dalies maištaudama, iš dalies nesuvokdama pavojaus, kuris jai kyla to meto autoritariniame Tunise, Fara užsispyrusiai kartoja Borheno – širdies draugo ir grupės lyderio – prieš sistemą nukreiptus žodžius kiekvienam, kas jos klausosi, ir taip išreiškia visos jaunosios kartos viltis.

PERSPEKTYVA

Reikšminga yra tai, kad Leylos Bouzid filme veiksmas vyksta tik kelis mėnesius prieš Tuniso revoliuciją, kuria prasidėjo Arabų pavasaris – didelis kelių šalių išsilaisvinimo judėjimas, kuris, be kita ko, pasireiškė protestu prieš tuometinius autoritarinius režimus, įsigalėjusią socialinę nelygybę, gilią ekonomikos krizę, taip pat aukštą jaunimo nedarbo lygį. Tunise priespaudos ir neteisybės jausmą jaunimas jaučia ryškiau dar ir dėl to, kad 42 proc. gyventojų sudaro jaunesni nei 25 metų amžiaus asmenys, turintys gana aukštą išsilavinimą ir aiškiai besivadovaujantys pasaulietinėmis vertybėmis. Nors kai kuriose revoliucijas išgyvenusiose arabų šalyse vėliau valdžioje įsitvirtino islamistai – to pasekmės mums žinomos – tačiau Tunise pavyko užtikrinti tikrąjį perėjimą prie demokratijos. Nepaisant islamistų sėkmės per pirmuosius rinkimus, jie galiausiai buvo išstumti iš valdžios ir 2014 m. sausio mėn. buvo patvirtinta nauja šalies konstitucija.

Praėjus penkeriems metams Leyla Bouzid vėl grįžta prie Tuniso revoliucijos ištakų, aplink pagrindinius personažus sutelkdama veiksmus ir jiems priskirdama iššūkius, dėl kurių prasidėjo protestai: jaunieji miestiečiai, užaugę gana pasiturinčioje aplinkoje ir išsilavinę, apimti didelio laisvės troškimo (Fara ir jos draugai), priespaudos atmosfera ir sekimas, būdingas policinei valstybei (Borheno, o vėliau ir Faros areštas), pareigūnų korupcija (kai dingsta Fara, Hajetė iš karto sumoka policijos pareigūniui, kad jis nedelsiant pradėtų paiešką), tradicinės visuomenės spaudimas ir agresyvaus vyriškumo vertybės (vyrų žvilgsniai į Hajetę, pirmiausia kai ji bando surasti Borheną bare tą vakarą, kai dingsta jos dukra).

Filmas sukurtas teroristinių išpuolių po Arabų pavasario kontekste, todėl filme *À peine j'ouvre les yeux* („Kai atmerkiu akis“), tiesiogiai nekeldamas klausimo, paskatina apmąstyti nenumatytas revoliucijos pasekmes – atvertus kelius konservatyviajam islamizmui, kuris 2010 m. Tuniso visuomenėje buvo izoliuotas. Leylos Bouzid filmas perteikia vienos kartos viltis, tačiau jis taip pat netiesiogiai, nutylėdamas, bet ne mažiau veiksmingai, išreiškia prarastas iliuzijas ir dabartines baimes. Šiuo požiūriu filmą galėtume vertinti kaip santūrų kvietimą pajusti politinį sąmoningumą ir kaip tam tikrą intelektualinės mobilizacijos formą. Filmą turėtų paskatinti apmąstyti svarbiausius klausimus, pvz., laisvų ir vertybių, kuriomis grindžiamos demokratinės visuomenės, gynimo svarbą.

FARA IR HAJETĖ: MOTINOS IR DUKTERS SANTYKIAI – FILMO DĖMESIO CENTRE

Leylos Bouzid filme ne tik vaizduojami labai jaudinantys motinos ir dukters santykiai, bet ir suteikiama galimybė įvertinti, pasitelkus šiuos du moterų portretus, kaip frustracijos perduodamos iš vienos kartos į kitą ir ypač kaip sudėtinga reikalauti bet kokių pokyčių gyvenant policinėje valstybėje. Kaip ir Fara, Hajetė anksčiau dalyvavo pasipriešiniame, tačiau skirtingai nei dukra ji žino, kad už bandymus griauti nustatytą tvarką tokioje šalyje, kaip Prezidento Ben Ali valdomame Tunise, reikia brangiai sumokėti. Jos gyvenimas – modernios, tačiau ir nuolankios moters, kokia ji ilgainiui tapo, – parodo aklavietę, į kurią tokiomis represinėmis aplinkybėmis veda kiekvienas maištingas veiksmas. Galima numanyti, kad Faros, kuri filme įkūnija laisvės ieškančio jaunimo gyvenimo troškimą, likimas susiklostys panašiai kaip ir jos motinos.

Kinematografiniu požiūriu visos įtampos, kurios kyla tarp dviejų moterų dėl režimo sukurtos ir visos visuomenės jaučiamos priespaudos atmosferos, perteikiamos ypač intensyviai, pasitelkiant emocijomis persunktus intarpus. Tokiu būdu pabrėžiant labai dramatiškus momentus sudaroma galimybė atskleisti šios motinos vidinį konfliktą tarp meilės dukrai, siekio ją apsaugoti ir ištikimybės savo jaunystės idealams.

POKALBIS SU LEYLA BOUZID (IŠTRAUKOS IŠ INFORMACIJOS SPAUDAI)

Pasakojate apie baimes, su kuriomis susiduriama policinėje valstybėje, tačiau Tunise taip pat kyla terorizmo grėsmė. Vis dėlto apie religiją filme visiškai nekalbama.

Pasakaju apie jaunus žmones, kurie trykšta energija, nori aktyviai gyventi, kurti savo muziką, koncertuoti, įprasminti savo gyvenimą mene. Religija jų gyvenime nėra labai svarbi. Norėjau parodyti būtent šiuos energingus ir kūrybingus jaunus žmones. Jaunimą, kuris kasdien kovoja už teisę būti savimi ir apie kurį retai kalbame. Teisė pareikšti nuomonę žiniasklaidos priemonėse suteikiama tik tiems, kurie imasi ekstremizmo ir smurto. Manau, jog svarbu pasakyti, kad taip pat yra kitokių jaunų

žmonių, kuriuos gyvenimas įtraukia į savo sukurį, suteikti jiems žodį per Faros personažą, parodyti, kad juos užčiaupia sistemos teroras. Be terorizmo yra kitokių teroro formų. Fara ieško būdų būti asmenybe, priversti save išgirsti.

Aišku, kas yra „Tuniso žmonės“, „mes“, tauta... Tačiau kokia prasmė suteikiama sąvokai „aš“? Kokią kainą Tunise turi sumokėti tas, kuris nori būti laisvas žmogus? Ar jums teko mokėti tą kainą?

Filme keliamas klausimas: kaip Tunise būtų galima atsiriboti nuo šeimos, visuomenės ir sistemos? Kiek tam reikia energijos, kokį pasipriešinimą tai sukelia ir kokį smurtą tai gali pakurstyti. Matome Faros nueitą kelią. Ji trokšta gyventi, neria į gyvenimą stačia galva, nepaisydama nieko, ir todėl ji nubaudžiama, nutildoma.

Manau, kad Tunise kiekvienas moka kainą, nesvarbu, ar esi menininkas, ar ne. Tai anksčiau ar vėliau turi padaryti kiekvienas, ar tai būtų intymiaame rate, ar šeimoje, visuomenėje, mokykloje. Tuniso visuomenėje arba daromos nuolaidos, arba susiduriama su aibe kliūčių.

Filmo istorija nėra autobiografinė, net jei kai kurias situacijas patyriau pati, pvz., kai artimas draugas, kuris lankė tą patį kino klubą kaip ir aš, pasirodė esantis policijos informatorius. Jis ten lankydavosi, kad mus stebėtų, kad infiltruotųsi į mūsų grupę. Tai labai sukrėtė, tą akimirką aš supratau, kad esame apsupti, kad negalime niekuo pasitikėti.

Filmuojate vargingus Tuniso miesto priemiesčius, visų pirma jų naktinį gyvenimą, barus, traukinius, labai vyriškas vietas, jas stebite moters akimis... Po to išvykstate į nuošalias vietas, tiksliau – kasyklų regioną, kur dulkių kamuoliai užgožia dinamiškus miesto kadrus.

Yra tam tikra siena, kuri skiria šiuos du pasaulius, ir aš jaučiu, kad būtina tą sieną nugriauti ir kad įmanoma tai padaryti.

Konkrečiai, delikačiausia scena filmavimo metu buvo ta, kurioje Hajetė įžengia į barą. Statistai buvo tikri blogą vardą turinčio baro klientai. Kiekvieną kartą iš naujo filmuojant sceną aktorė turėjo vėl įeiti į barą ir kiekvieną kartą tai buvo išbandymas. Vyrai, visų pirma statistai, ją įkyriai, beveik nepadoriai, nužvelgdavo, nors jų to daryti niekas neprašė. Beje, visos ten buvusios filmavimo grupės moterys jautė šių žvilgsnių daromą spaudimą.

Aš norėjau filmuoti Tuniso vietas, jose vyraujančią tikrą atmosferą, iš tikrųjų ten dirbančius ar besilankančius žmones ir likti ištikima tikrovei. Priemiesčio traukinys, barai, autobusų stotis – visa tai filmuojama kaip dokumentinis filmas.

Į šias gyvas, šurmuliuojančias vietas reikėjo įterpti filmo fikciją. Taip pat ir fosfato kasyklose – pasipriešinimo Prezidentui Ben Ali centre. Darbininkai vaidino pačius save.

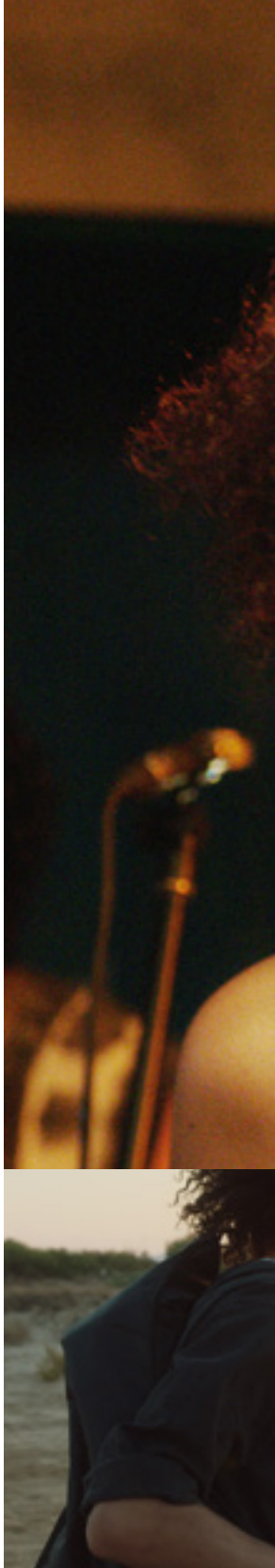
Šioje filmo scenoje įvyksta lūžis, leidžiantis iš atstumo pažvelgti į istoriją, tarsi sumažintume mastelį, kad galėtume pamatyti bendrą visos šalies vaizdą. Mums primenama, kad dainų žodžiai ateina iš praeities, kad sprespaudos jausmas – tvirtai įsišaknijęs, paslėptas po įvairiais socialiniais sluoksniais. Filme atiduodama pagarba šiems darbininkams (dar ir šiandien konfliktuojantiems su valdžia), primenant, kad būtent jų pasipriešinimas parengė šalį sukilti. Darbininkai pradėjo protestuoti dar 2008 m. – gerokai prieš garsųjį M. Bouazizi poelgį.

Filmo muzika – tai taip pat tam tikra pasipriešinimo forma. Kompozitorius – iš Irako kilęs Khyamas Allami.

Muzika ir šokis Tuniso populiariojoje kultūroje visuomet buvo naudojami jausmams išlieti. Tuniso dūdmaišio (pranc. *mézoued*) muzika, tradicinė muzika, šokiai, vestuvių šventės – tai intensyvūs žmonių pasilinksminimo reginiai. Šiuo metu varginguose kvartaluose pradeda formotis tunisietiško repo scena. Kai kuriems žmonėms tai yra tikra priebėga ir ryžtingo pasipriešinimo forma, kuria galima paveikti daug žmonių. Valstybė akivaizdžiai labai bijo šių protestuojančių reperų, nes su jais kovoja ir juos sulaiko už tai, ką jie išrėkia savo dainose.

Muzika buvo didelis šio filmo iššūkis. Reikėjo ne tik rasti dainuojančią aktorę, bet ir suburti grupę, sukurti muziką ir parašyti dainas. Kartais atrodė, kad tai bus neįmanoma. Susitikau su daugybe muzikantų, bet vis nepavykdavo susikalbėti.

Ir štai vieną dieną atsitiktinai apsilankiau koncerte Paryžiuje ir atradau grupę – „Alif Ensemble“, kurios muzika mane sužavėjo. Khyamas buvo vienas iš penkių muzikantų, kurie visi kilę iš skirtingų arabų šalių. Jis sukūrė dainas Bayos balsui, savaitėmis repetavo jas su aktoriais prieš prasidedant filmavimui. Tai sutvirtino jų ryšį. Ši muzika mus visus sužavėjo.

KLAUSIMAI PAMAŠTYMUI

Ką būtų galima pasakyti apie meno vietą ir funkciją visuomenėje?

les grignoux
● ● ● ● ●

10 METŲ EUROPOS KINO EUROPIEČIAMS

Europos Parlamentas džiaugiasi galėdamas pristatyti tris dėl 2016 m. LUX KINO APDOVANOJIMO besivaržančius filmus:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX („Kai atmerkiu akis“),

režisierė Leyla Bouzid

Prancūzija, Tunisas, Belgija, Jungtiniai Arabų Emyratai

MA VIE DE COURGETTE („Mano, Cukinijos, gyvenimas“),

režisierius Claude Barras

Šveicarija, Prancūzija

TONI ERDMANN („Tonis Erdmanas“),

režisierė Maren Ade

Vokietija, Austrija, Rumunija

Šios daugialypės istorijos, kurios yra talentingų jaunų režisierių begalinio atsidavimo ir kūrybiškumo rezultatas, bus rodomos per jau penktąjį kartą organizuojamas LUX KINO DIENAS.

LUX KINO APDOVANOJIMAS

Kultūra atlieka esminį vaidmenį kuriant mūsų visuomenes.

Todėl Europos Parlamentas, siekdamas padidinti Europos filmų platinimą Europoje ir paskatinti Europos masto diskusijas svarbiausiais visuomenės klausimais, 2007 m. įsteigė LUX KINO APDOVANOJIMĄ.

LUX KINO APDOVANOJIMAS – ypatinga iniciatyva. Kadangi daugelis Europos šalių bendros gamybos kino filmų rodomi tik kilmės šalyse ir retai platinami kitose, net ir Europos Sąjungos, šalyse, LUX KINO APDOVANOJIMAS trims Europos filmams suteikia retą galimybę – jie subtitruojami 24 ES oficialiosiomis kalbomis.

Europos Parlamento nariai balsuos dėl vieno LUX KINO APDOVANOJIMO nugalėtojo, kuris bus paskelbtas 2016 m. lapkričio 23 d.

LUX KINO DIENOS

Įsteigus LUX KINO APDOVANOJIMĄ pradėtos organizuoti LUX KINO DIENOS. Nuo 2012 m. trys dėl LUX KINO APDOVANOJIMO besivaržantys filmai pristatomi platesnei Europos auditorijai per LUX KINO DIENAS.

Vykstant LUX KINO DIENOMS kviečiame patirti neišdildomų kultūrinių įspūdžių ir peržengti sienas. 2016 m. spalio – gruodžio mėn. galėsite prisijungti prie kino mėgėjų iš visos Europos ir pažiūrėti filmus *À peine j'ouvre les yeux* („Kai atmerkiu akis“), *Ma vie de Courgette* („Mano, Cukinijos, gyvenimas“) ir *Toni Erdmann* („Tonis Erdmanas“) viena iš 24 oficialiųjų Europos Sąjungos kalbų. Nepamirškite balsuoti už jums labiausiai patikusį filmą mūsų svetainėje luxprize.eu arba mūsų „Facebook“ puslapyje!

PUBLIKOS PRIZAS

Publikos prizas yra LUX KINO APDOVANOJIMO filmams žiūrovų teikiamas apdovanojimas. Nepamirškite balsuoti už filmus *À peine j'ouvre les yeux* („Kai atmerkiu akis“), *Ma vie de Courgette* („Mano, Cukinijos, gyvenimas“) ir *Toni Erdmann* („Tonis Erdmanas“)! Galbūt būsite išrinktas dalyvauti 2017 m. liepos mėn. vyksiančiame Tarptautiniame Karlovi Varų kino festivalyje – Europos Parlamento kvietimu – ir paskelbti publikos prizą pelniusio kino filmo pavadinimą.

ŽIŪRĖK,
DISKUTUOK
IR BALSUOK!

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REŽISIERĖ: Leyla Bouzid

SCENARIJAUS AUTORĖS: Leyla Bouzid,
Marie-Sophie Chambon

VAIDINA: Baya Medhaffer, Ghalia Benali,
Montassar Ayari, Lassaad Jamoussi, Aymen
Omrani

OPERATORIUS: Sébastien Goepfert

KOMPOZITORIUS: Khyam Allami

PRODIUSERIAI: Sandra da Fonseca, Imed
Marzouk

GAMINTOJAS: „Blue Monday Productions“,
„Propaganda Production“

GAMYBOS PARTNERIS: „Hélicotronic“

METAİ: 2015

TRUKMĖ: 102 min.

ŽANRAS: vaidybinis filmas

ŠALIS: Prancūzija, Tunisas, Belgija, Jungtiniai
Arabų Emyratai

ORIGINALO KALBA: arabų

